

Nr 44.

Ankom till riksdagens kansli den 9 juni 1936 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen m. m. ävensom i ämnet väckta motioner.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna den 17 april 1936 hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 235, däri Kungl. Maj:t till riksdagens prövning i grundlagsenlig ordning framlagt förslag till ändrad lydelse av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen och till övergångsstadgande.

Sedan utskottet i utlåtande den 28 maj 1936 (nr 42) i anledning av propositionen anmält, att utskottet framdeles ville avgiva utlåtande rörande det i propositionen framlagda, nedan intagna förslaget till ändrad lydelse av § 3 tryckfrihetsförordningen, har detta förslag nu behandlats.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för propositionen, får utskottet hänvisa till det vid densamma fogade utdraget av statsrådsprotokollet över justitiedepartementensärenden den 9 april 1936.

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehaft följande före propositionens avlämnande väckta motioner:

inom första kammaren

nr 152 av herr *Bagge m. fl.* och

nr 274 av herr *Bergman m. fl.*; ävensom

inom andra kammaren

nr 358 av herr *Skoglund m. fl.* och

nr 571 av herrar *Åqvist och Österström.*

I de likalydande motionerna I: 152 och II: 358 yrkas, att riksdagen måtte besluta att för sin del antaga följande förslag till ändring i vissa delar av §§ 1 och 3 tryckfrihetsförordningen:

§ 1.

1:o) Alla — — — handlingar. För spridande av tryckt skrift bland krigsfolk eller bland värnpliktiga, vilka ej äro krigsmän men samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen eller eljest bland försvarsverkets personal, så ock för offentliggörande av tryckt skrift genom anslag, genom kringförande

av plakat eller på annat likartat sätt gälle de villkor och inskränkningar, som om annan skrift äro eller varda i sådant hänseende stadgade. Eljest må ej någon i annan ordning eller i annat fall, än denna lag stadgar, kunna för tryckt skrifs innehåll tilltalas eller straffas.

Under — — — utgives.

§ 3.

Under — — — konfiskeras.

14:o) Spridning av falska rykten eller lögnaktiga uppgifter, ägnade att väcka förakt för allmänt organ eller att framkalla fara för rikets säkerhet eller allmän ordning och frid; brottet skall, där ej handlingen särskilt är belagd med högre straff, straffas med fängelse eller med böter från och med etthundra till och med ettusen riksdaler, och skriften konfiskeras.

15:o) Skymfande av rikets flagga; brottet skall straffas enligt allmän lag och skriften konfiskeras.

Såsom — — — ansett.

I de likalydande motionerna I: 274 och II: 571 yrkas i enlighet med förslag av kommittén för utredning rörande åtgärder mot statsfientlig verksamhet, såvitt nu är i fråga, att riksdagen måtte för sin del såsom vilande antaga följande förslag till ändring i vissa delar av §§ 1, 3, 4 och 5 tryckfrihetsförordningen:

§ 1.

1:o. Alla — — — handlingar. För spridande av tryckt skrift bland krigsfolk eller bland värnpliktiga, vilka ej äro krigsmän men samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen, så ock för offentliggörande av tryckt skrift genom anslag, genom kringförande av plakat eller på annat likartat sätt gälle de villkor och inskränkningar, som om annan skrift äro eller varda i sådant hänseende stadgade. Eljest må ej någon i annan ordning eller i annat fall, än denna lag stadgar, kunna för tryckt skrifs innehåll tilltalas eller straffas.

Under — — — utgives.

2:o. Någon tryckningen föregående granskning av skrift, eller annat förbud emot tryckning därav, än i 4 § sägs, skall ej äga rum. Ej skall — — — försvaras.

§ 3.

(Till paragrafen fogas ett nytt moment av den lydelse som föreslås i motionerna I: 152 och II: 358 under § 3 mom. 14. I förevarande motioner I: 274 och II: 571 har det tillagda momentet icke inarbetats i paragrafen eller den jämkning som erfordras i § 4 mom. 11 tryckfrihetsförordningen icke utformats.)

§ 4.

9:o. Den som — — — utsprida skriften.
Rubbning av — — — allmän lag.

12:o—14:o. Dessa moment skola upphöra att gälla.

Tillagda mom.

I:o. Därest sammanslutning, vars verksamhet med hänsyn till genom densamma ådagalagt syfte att med våld omstörta eller förändra rikets statskicks eller med hänsyn till sådana yttringar därav som försök att hindra offentlig myndighet i dess verksamhet, brott mot medborgerlig frihet eller andra brottsliga handlingar eller förberedelser därtill är av beskaffenhet att sätta statens säkerhet eller ordningen i landet i uppenbar fara, förklaras upplöst, må i beslutet därom, på yrkande av justitiekansleren, meddelas förbud mot utgivande eller spridande av periodisk skrift, som utgivits av sammanslutningen eller för dess räkning, så ock mot utgivande eller spridande av annan skrift, som avser att främja fortsättningen av sammanslutningens verksamhet. Genom beslut under rättegången, som ej må särskilt överklagas, må utgivande eller spridande av sådana skrifter förbjudas tills vidare i avvaktan på slutligt utslag.

II:o. Jämväl i särskild rättegång må, på yrkande av justitiekansleren, meddelas förbud, som i I mom. sägs, så ock förbud mot utgivande eller spridande av periodisk skrift, med vilken uppenbarligen avses att ersätta förbjuden periodisk skrift. Angående provisoriskt förbud vare lag, som i samma mom. sägs.

III:o. Den, som fortsätter att utgiva eller sprida periodisk skrift som förbjudits, eller utgiver eller sprider skrift, som avser att ersätta förbjuden periodisk skrift, eller eljest utgiver eller sprider skrift, som avser att främja fortsättningen av den upplösta sammanslutningens verksamhet, straffes som sägs i lagen angående för statens säkerhet och ordningen i landet farliga sammanslutningar.

Egendom, som med ägarens eller hans ställföreträdarens samtycke använts för utgivande av skrift, som här sägs, må kunna av domstolen på yrkande av åklagaren dömas förverkad. Behållningen av förverkad egendom tillfaller allmänna pensionsfonden.

§ 5.

10:o. Om laga domstol för åtal å förbrytelse, som omförmäles i 4 § 9 mom., gälle vad i allmän lag sägs.

Tillagt mom.

I:o. Mål enligt 4 § II mom. anhängiggöres vid Svea hovrätt, och skall hovrätten vid företagande av sådant mål bestå av presidenten samt fyra

efter lottning utsedda ordinarie ledamöter. Talan mot hovrättens utslag fullföljes i den för besvärsmål stadgade ordning.

Åtal enligt 4 § III mom. anhängiggöres vid allmän underrätt och handlägges i vanlig ordning.

Beträffande motiveringen för motionerna får utskottet hänvisa till desamma.

Historik. Riksdagen anhöll år 1933 i skrivelse (nr 221) till Kungl. Maj:t om föranstaltande genom Kungl. Maj:ts försorg om en förutsättningslös utredning angående åtgärder mot sådan av sammanslutningar eller enskilda bedriven verksamhet, som syftade till att med våld eller eljest på olaglig väg omstörta eller förändra Sveriges stats- och rättsordning. Sedermera uppdrogs åt en särskild kommitté att verkställa sådan utredning. Kommittén avgav år 1935 betänkande med förslag angående åtgärder mot statsfientlig verksamhet (statens offentl. utredn. 1935: 8).

En central fråga i betänkandet är spörsmålet om förbud mot statsfientliga organisationer och deras verksamhet. Kommitténs behandling av denna fråga utmynnar i ett förslag till lag angående för statens säkerhet och ordningen i landet farliga sammanslutningar av innebörd att ett politiskt ytterlighetsparti skall kunna under vissa förutsättningar av domstol förklaras upplöst. För ett upplösningsbeslut har i förslaget uppställts den betingelsen, att sammanslutningens verksamhet är av beskaffenhet att sätta statens säkerhet eller ordningen i landet i uppenbar fara. Verksamhetens sålunda angivna art skulle framgå av ådagalagt syfte att med våld omstörta eller förändra rikets statskick eller av sådana yttringar som försök att hindra offentlig myndighet i dess verksamhet, brott mot medborgerlig frihet eller andra brottsliga handlingar eller förberedelser därtill. Talan om upplösning skulle föras av justitiekanslern inför Svea hovrätt. Upplösningsbeslutet skulle göras effektivt genom bestämmelser om straff för fortsatt verksamhet för den upplösta sammanslutningens räkning, varjämte egendom tillhörande sammanslutningen eller använd för fortsättning av dess verksamhet efter upplösningen skulle kunna förklaras förverkad. Vidare skulle i tryckfrihetsförordningen införas bestämmelser av innebörd att förbud skulle kunna meddelas mot utgivande eller spridande av skrifter som avsåge att främja sammanslutningens verksamhet.

Mot missbruk av yttrande- och tryckfrihet föreslår kommittén skärpta bestämmelser såväl med avseende å propagandan i allmänhet som beträffande den disciplinupplösande propagandan inom försvarsverket.

Beträffande propagandan i allmänhet föreslås sålunda införande i strafflagens 8 kap. 14 § och i tryckfrihetsförordningens § 3 av straffbestämmelser mot den lögnaktiga propagandan. Dessa skulle avse det fall att någon ger allmän spridning åt falska rykten eller lögnaktiga uppgifter, ägnade att väcka förakt för allmänt organ eller att framkalla fara för

rikets säkerhet eller allmän ordning och frid. I straffskalan skulle ingå fängelse och böter. Bestämmelserna skulle i strafflagen ersätta det nuvarande stadgandet i 8 kap. 14 § strafflagen om straff för den som kring landet sprider ut lögn eller falska rykten, som äro farliga för rikets säkerhet, i uppsåt att därmed komma allmänt buller eller oväsende åstad.

I samband härmed har kommittén förordat ett förslag till ändring av § 3 mom. 12 tryckfrihetsförordningen, som de för tryckfrihetsprocessens omdaning tillkallade sakkunniga på grund av särskilt uppdrag framlagt i *promemoria rörande lagstiftning angående lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar*. I nämnda lagrum stadgas straff — böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med etthundra riksdaler — för lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande. Ehuru med detta stadgande torde ha åsyftats allenast att brännmärka sådana framställningar som avse att uppväcka missnöje med och hat mot regering och styrelsesätt, har det fått tillämpning även beträffande osanna, om än icke ärekränkande framställningar om enskildas förhållanden. De sakkunniga föreslogo i nämnda promemoria, att stadgandet skulle bibehållas för tillämpning beträffande rykten vilka äro skadliga såväl för samhällets medlemmar i allmänhet som för den enskilde, dock med förhöjt straff av böter intill ettusen riksdaler eller fängelse i högst sex månader. Det förutsattes därvid att i strafflagen, såsom ersättning för nuvarande 8 kap. 14 §, och i § 3 tryckfrihetsförordningen bleve införda stadganden avseende falska rykten vilka ingå såsom led i en mot staten eller dess verksamhet riktad propaganda eller vilka störa den allmänna ordningen.

Vad härefter angår den *disciplinupplösande propagandan inom försvarsvirket* har kommittén särskilt uppmärksammat den agitation som sker genom spridande av skrifter. Härutinnan föreslås skärpta bestämmelser i flera hänseenden. I en särskild lag angående skrifter, ägnade att undergräva krigslydnaden — vilken lag skulle avse såväl tryckta som stencilerade och andra icke tryckta skrifter — skulle upptagas i tryckfrihetsförordningens bestämmelser om indragning. Därigenom skulle indragningsförfarandet komma att avse jämväl skrifter som ej vore tryckta. I lagen skulle vidare meddelas vissa skärpta bestämmelser till förhindrande av spridning av skrifter med disciplinupplösande innehåll vilka uppenbarligen vore avsedda för spridning bland krigsfolk. Den som bland krigsfolk sprede eller läte utsprida dylik skrift skulle sålunda, om han avvetat eller haft skälig anledning antaga att skriften hade disciplinupplösande innehåll, straffas med fängelse i högst ett år eller dagsböter. Samma straff skulle drabba även den, som innehade exemplar av sådan skrift under omständigheter varav det uppenbarligen framginge att han hade för avsikt att så sprida eller låta sprida dem. Med krigsfolk skulle i förevarande hänseende likställas värnpliktiga, vilka ej vore krigsmän men samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen, t. ex. till inskrivningsförrättning. Vidare föreslås, att i de lagrum som avse disciplinupplösande propaganda förutsättningarna för ingripande skulle på ett enhetligt sätt angivas. De nuvarande formuleringarna sökt upphetsa till

ovilja mot krigstjänsten' (71 § strafflagen för krigsmakten) och 'uppenbarligen åsyftar att utplåna känslan av plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden' (tryckfrihetsförordningen § 4 mom. 12; jfr 1906 års lag om förbud för krigsmenskap att deltaga i vissa sammankomster) skulle sålunda utbytas mot uttrycket 'genom meddelande av mot disciplinens krav stridande förhållningsorder, genom försök att uppväcka hat mot befälet eller på annat sätt uppenbarligen åsyftar att undergräva krigslydnaden'.

Kommittén har även upptagit frågan om ingripanden mot affischer m. m. För att undanröja den ovisshet som kunde råda om polisens rätt att ingripa mot tryckt skrift som offentliggjordes genom anslag, kringbärande av plakat eller på liknande sätt och under sådana förhållanden att därigenom brötes mot allmän ordning eller anständighetens krav, har förslag framställts därom att i § 1 mom. 1 tryckfrihetsförordningen skulle göras ett tillägg, däri uttalas att tryckfrihetsförordningen icke vore tillämplig å dylika fall.

Propositionen. Kungl. Maj:t har tagit ställning till de särskilda lagförslag, som kommittén i sitt betänkande framlagt såsom resultat av sin undersökning, dels i propositionen nr 234 och dels, såvitt angår ändringar i tryckfrihetsförordningen, i förevarande proposition.

Kungl. Maj:t har i propositionen nr 234 avvisat förslaget till lag angående för statens säkerhet och ordningen i landet farliga sammanslutningar och i anslutning härtill icke föreslagit de av detta förslag betingade, i motionerna I: 274 och II: 571 upptagna ändringarna i tryckfrihetsförordningen, avseende i huvudsak tillägg till §§ 4 och 5.

I fråga om propagandan i allmänhet har i propositionen nr 234 föreslagits ändring i vissa delar av 8 och 10 kap. strafflagen. Förslaget, som i huvudsak är grundat på vad kommittén i nämnda hänseenden föreslagit, innebär ändring av nuvarande 8 kap. 14 § strafflagen samt införande i 10 kap. av en ny paragraf betecknad 14 a §. Enligt 8 kap. 14 § i dess sålunda föreslagna lydelse skall den som uppsåtligen giver allmän spridning åt falska rykten eller lögnaktiga uttalanden, ägnade att framkalla fara för rikets säkerhet, straffas med straffarbete i högst två år eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, med böter. Den nya paragrafen i 10 kap. upptager bestämmelse om straff, fängelse eller böter, för den som uppsåtligen giver allmän spridning åt falska rykten eller lögnaktiga uttalanden, ägnade att framkalla fara för den allmänna ordningen eller att väcka förakt för offentlig myndighet eller annat organ som äger besluta i offentliga angelägenheter. Motsvarande straffbestämmelser hava i propositionen nr 235 föreslagits skola införas i § 3 tryckfrihetsförordningen. För att undvika rubbning av momentindelningen har det syntts lämpligast att insätta de nya stadgandena såsom särskilda stycken i mom. 8 och 9 och samtidigt bibehålla nuvarande mom. 12 för tillämpning beträffande osanna framställningar om enskildas förhållanden, dock med viss skärpning av straffet.

Slutligen har i propositionen nr 235 den bristande överensstämmelsen mellan § 3 mom. 8 tryckfrihetsförordningen och 10 kap. strafflagen undanröjts. I det förra lagrummet har sålunda vidtagits den ändring att det kommer att avse ärekränkning mot såväl ämbets- och tjänstemän som andra befattningshavare, vilka enligt 10 kap. strafflagen äro i avseende å skydd under tjänsteutövningen jämställda med ämbets- och tjänstemän.

Beträffande den disciplinupplösande propagandan inom försvarsverket har kommitténs förslag, vilket avsåg en gemensam reglering utanför tryckfrihetens ram av ingripande såväl mot tryckta som mot icke tryckta skrifter med disciplinupplösande innehåll, icke upptagits av Kungl. Maj:t, som i stället i propositionen nr 234 föreslagit en särskild lag angående indragning av vissa skrifter. Sistnämnda förslag avser att i fråga om rätt till indragning vid trupp eller å flottans fartyg av skrifter, ägnade att undergräva krigslydnaden, i allt väsentligt med tryckt skrift likställa skrift, som på annat sätt än genom tryck mångfaldigats. Vid sådant förhållande har någon ändring ej vidtagits i tryckfrihetsförordningen.

Det av kommittén föreslagna stadgandet rörande ingripande mot förgripiga affischer och anslag m. m. har Kungl. Maj:t ej funnit anledning upptaga.

Utskottet. Första lagutskottet har i sitt den 9 juni 1936 i anledning av propositionen nr 234 avgivna utlåtande nr 48 icke tillstyrkt kommitténs förslag till upplösningslag utan hemställt att detsamma måtte genom Kungl. Maj:ts försorg omarbetas i vissa hänseenden. I anslutning härtill får konstitutionsutskottet avstyrka i motionerna I: 274 och II: 571 förordade, av nämnda förslag betingade ändringar i tryckfrihetsförordningen.

Beträffande den allmänna propagandan har i motionerna I: 152 och II: 358 föreslagits införande i tryckfrihetsförordningen av ett stadgande om straff för skymfande i tryckt skrift av rikets flagga. Första lagutskottet har i sitt förenämnda utlåtande funnit sig icke böra biträda ett mot detta stadgande svarande förslag rörande ändring i strafflagen. Att endast i tryckfrihetsförordningen straffbelägga de gärningar vilka här avses kan ej ifrågakomma. Konstitutionsutskottet avstyrker således motionerna i denna del.

Vidkommande spörsmålet om ändrade bestämmelser rörande lögnaktiga uppgifter har första lagutskottet förordat till antagande det i propositionen nr 234 framlagda förslaget om ändrad lydelse av 8 kap. 14 § strafflagen samt om införande i 10 kap. samma lag av en ny paragraf betecknad 14 a §. Konstitutionsutskottet finner det lämpligt att motsvarande ändringar vidtagas i § 3 tryckfrihetsförordningen och tillstyrker såsom ändamålsenlig den av departementschefen förordade anordningen att de nya stadgandena insättas såsom särskilda stycken i mom. 8 och 9, därvid bestämmelsen som hänför sig till 10 kap. strafflagen får sin plats i mom. 8 och den till 8 kap. samma lag anknutna straffbestämmelsen infogas i mom. 9. Då straffskalorna äro så avpassade att straffen enligt tryckfrihetsförordnin-

gen i huvudsak komma att bliva desamma som straffen för motsvarande brott enligt allmän lag, ha samma skalor icke givit konstitutionsutskottet anledning till erinran.

I fråga om det i nuvarande mom. 12 upptagna straffbudet för lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar har i propositionen 235 stadgandets tillämplighet ansetts böra uttryckligen begränsas till de fall där ej ansvar eljest finnes åsatt förbrytelsen. Vidare har straffet skärpts. Konstitutionsutskottet hyser den uppfattningen att denna skärpning är av behovet påkallad och har intet att invända mot vad som föreslagits rörande stadgandets tillämplighetsområde.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna ändringen i § 3 mom. 8 tryckfrihetsförordningen — varigenom detta stadgande kommer att avse ärekränkning mot såväl ämbets- och tjänstemän som andra befattningshavare, vilka enligt 10 kap. strafflagen äro i avseende å skydd under tjänsteutövningen jämställda med ämbets- och tjänstemän — finner utskottet nödig och nyttig.

Beträffande frågan om ingripande mot disciplinupplösande skrifter avser det i propositionen nr 234 framlagda förslaget att i fråga om indragning vid trupp eller å flottans fartyg av skrifter, ägnade att undergräva krigslydnaden, i allt väsentligt med tryckt skrift likställa skrift som mångfaldigats på annat sätt än genom tryck. Däremot ha ej de uppenbara brister som behäfta det nu gällande indragningsinstitutet till någon del afhjälpts. Lagrådet som avgivit utlåtande rörande nämnda lagförslag har emellertid därvid uttalat sig till förmån för bestämmelser som vidga möjligheterna att ingripa mot disciplinupplösande skrifter överhuvud taget. Lagrådet anför att den av kommittén verkställda utredningen otvetydigt ger vid handen att de hittills gällande bestämmelserna om indragning av skrifter icke täcka behovet av skydd mot den försvarsfientliga propagandan. Såsom särskilt stötande framhålles, att uppenbart disciplinupplösande skrifter kunna, ehuru de äro föremål för indragning, obehindrat och ostraffat utdelas bland krigsfolk i närheten av militära förläggningsplatser eller bland värnpliktiga vid inskrivnings- och mönstringsförrättningar. Lagrådet anser det vara väl försvarligt att rätten till indragning utsträcket att omfatta åtminstone det fall att någon påträffas med att utdela sådana skrifter varom här är fråga bland krigsfolk eller bland värnpliktiga vilka ej äro krigsmän men äro samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen. Vad angår straffbestämmelserna för spridande av indragningsbara skrifter anser lagrådet dessa bestämmelser ej uteslutande böra vara knutna till vetskap om ett meddelat indragningsbeslut. Insikt hos en utspridare om att hans förfarande stode i strid mot rättsordningen torde få anses förefinnas hos utspridaren även om han icke kände till indragningsbeslutet men i stället vore underkunnig om skriftens innehåll. Överhuvud taget syntes man vara berättigad utgå från att den som sprede skrifter av här ifrågavarande slag till krigsfolk eller samlade värnpliktiga måste antagas vara väl medveten om att han deltog i en olovlig trafik, vilken utsatte honom för risken av straff, där ej särskilda omständigheter till annat föranledde. Bestämmelserna borde därför i stäl-

let utformas i huvudsaklig anslutning till vad kommittén föreslagit, dock att såsom villkor för straff borde uppställas att ett indragningsbeslut som prövats skola bestå förelåge.

Till dessa lagrådets uttalanden anser sig konstitutionsutskottet kunna ansluta sig. På grund härav torde indragning böra stadgas även där någon påträffas med att utsprida skrift varom nu är fråga bland krigsfolk — i annat fall än vid trupp eller å flottans fartyg — eller bland värnpliktiga, vilka ej äro krigsmän men äro samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen. Behörigheten att omedelbart vidtaga nödig åtgärd för hindrande av skriftens spridande bland krigsfolket eller de värnpliktiga under tid som åtgår till dess förordnande om indragning hinner utverkas, synes lämpligen böra överlämnas till det militärbefäl som är kommenderat till ordningens upprätthållande eller som eljest är å tjänstens vägnar tillstädes.

Vad angår frågan om utformningen av straffbestämmelserna bör § 4 mom. 14 i första hand underkastas den ändringen att den där angivna straffbestämmelsen jämväl blir tillämplig där någon, medan förordnande om indragning av skrift som nu avses är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften bland krigsfolk — i annat fall än vid trupp eller å flottans fartyg — eller bland värnpliktiga som avses i mom. 12. Då samma straff även bör drabba den som, i annat fall, vid truppen eller å fartyget eller bland krigsfolket eller de värnpliktiga utsprider eller låter utsprida sådan skrift för att främja den med skriften åsyftade verkan, bör vidare till förevarande moment fogas en straffbestämmelse av nu nämnd innebörd. För tillämpning av densamma synes dock böra stadgas det villkoret att till straff ej må dömas med mindre dessförinnan förordnande om skriftens indragning meddelats och prövats skola bestå. Vid bifall härtill påkallas viss ändring i 72 § strafflagen för krigsmakten, vilken ändring bör träda i kraft samtidigt med att grundlagsförslaget slutligen antages. Det lär ankomma på Kungl. Maj:t att låta utarbета och för riksdagen framlägga förslag i nu nämnt avseende.

Kommittén framhöll, att en likformig beskrivning på den disciplinupplösande propagandan i de olika lagrum som beröra denna vore önskvärd. Den av kommittén härutinnan föreslagna formuleringen torde till syftet icke mycket skilja sig från de nuvarande beskrivningarna. Med hänsyn härtill har konstitutionsutskottet ej ansett anledning föreligga att förorda kommitténs förslag i denna del.

I motionerna I: 152 och II: 358 samt I: 274 och II: 571 har även upptagits den av kommittén föreslagna bestämmelsen om ingripande mot förgrippliga affischer m. m. — en bestämmelse som allenast skulle innebära en erinran därom att i fråga om uppsättande av affischer, kringbärande av plakat o. s. v. allmänna ordningsregler äga tillämpning oberoende av att affischens text framställts genom tryck. Sedan kommittén avgivit sitt betänkande har emellertid, såsom departementschefen erinrat, frågan varit föremål för prövning av högsta domstolen i ett dit fullföljt mål. Genom detta avgörande har den av kommittén påtalade ovissheten rörande

innehörden av gällande stadganden blivit undanröjd. Utskottet finner därför i likhet med departementschefen det överflödigt att i grundlagen upptaga en bestämmelse av ifrågavarande innehåll.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga

1) med bifall till propositionen nr 235 i förevarande del följande

F ö r s l a g

till

ändrad lydelse av § 3 tryckfrihetsförordningen.

§ 3.

8:o. Smädliga uttryck om den som innehar ämbete, tjänst eller annan allmän befattning, i och för befattningen; brottet skall straffas enligt allmän lag.

Falska rykten eller lögnaktiga uttalanden, ägnade att framkalla fara för den allmänna ordningen eller att väcka förakt för offentlig myndighet eller annat organ som äger besluta i offentliga angelägenheter; brottet skall straffas med fängelse från och med en månad till och med två år eller med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med ettusen riksdaler, och skriften konfiskeras.

9:o. Smädliga, förgripliga — — — kunna konfiskeras.

Falska rykten eller lögnaktiga uttalanden, ägnade att framkalla fara för rikets säkerhet; brottet straffas med straffarbete från och med två månader till och med två år eller med fängelse från och med en månad till och med två år eller, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med ettusen riksdaler, och skriften konfiskeras.

12:o. Lögnaktiga uppgifter och vrängda framställningar till allmänhetens förvillande och förledande i andra fall än ovan i denna paragraf är sagt; brottet umgälles med böter från och med trettio tre riksdaler sexton skillingar till och med ettusen riksdaler, och skriften konfiskeras; skolanter med böter till enahanda belopp beläggas inbjudningar till deltagande uti inländskt lotteriföretag, som ej tillåtet är, ävensom i utländskt lotteri.

2) i anledning av de förevarande motionerna följande

Förslag

till

ändrad lydelse av § 4 tryckfrihetsförordningen.

(Nuvarande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

§ 4.

§ 4.

12:o. Anträffas vid trupp eller ombord å flottans fartyg skrift, vilken uppenbarligen åsyftar att utplåna känslan av plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden, må, evad skriften synes straffbar eller icke, indragning ske av de exemplar av skriften, som vid truppen eller å fartyget anträffas. *Den, som vid truppen eller å fartyget högsta befälet utövar, äger omedelbart vidtaga nödig åtgärd för hindrande av sådan skrifts spridande inom truppen eller å fartyget under tid, som åtgår, till dess förordnande om indragning kan av honom utverkas. Förordnande om indragningen meddelas å ort utom Stockholm av chefens för justitiedepartementet ombud samt i Stockholm av den eller de personer, som nämnde departementschef för detta ändamål tillsatt. Förordnandet skall genast av befälet verkställas, men varde ofördrojligen av den, som meddelat det, anmält hos tryckfrihetskommittén; och ankomme på kommittén att pröva, huruvida förordnandet skall äga bestånd.*

Tillsätts för Stockholm flera personer med befogenhet, som nu är sagd, varde för envar av dem angivet hans verksamhetsområde.

12:o. Anträffas vid trupp eller ombord å flottans fartyg skrift, vilken uppenbarligen åsyftar att utplåna känslan av plikter mot fosterlandet eller att uppväcka hat mot befälet eller eljest undergräva krigslydnaden, *eller påträffas någon med att utsprida sådan skrift bland krigsfolk i annat fall än nu sagts eller bland värnpliktiga vilka ej äro krigsmän men äro samlade på grund av föreskrift i värnpliktslagen*, må, evad skriften synes straffbar eller icke, indragning ske av de exemplar av skriften, som vid truppen eller å fartyget *eller i samband med utspridandet* anträffas.

Vid trupp eller å flottans fartyg äger befälhavaren och i andra fall det militärbefäl som är kommenderat till ordningens upprätthållande eller som eljest är å tjänstens vägnar tillstädes omedelbart vidtaga nödig åtgärd för hindrande av sådan skrifts spridande inom truppen eller å fartyget eller bland krigsfolket eller de värnpliktiga under tid som åtgår till dess förordnande om indragning kan av honom utverkas.

Förordnande om indragningen meddelas å ort utom Stockholm av chefens för justitiedepartementet ombud samt i Stockholm av den eller de personer, som nämnde departementschef för detta ändamål tillsatt; tillsätts

(Nuvarande lydelse.)

(Utskottets förslag.)

för Stockholm flera personer med befogenhet, som nu är sagd, varde för envar av dem angivet hans verksamhetsområde.

Förordnandet skall genast av befälet verkställas, men varde ofördröjligen av den som meddelat det anmält hos tryckfrihetskommittén; och ankomme på kommittén att pröva, huruvida förordnandet skall äga bestånd.

14:o. Den som, medan sådant förordnande om indragning av skrift, varom nu sagts, är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg, straffes, där han lyder under strafflagen för krigsmakten, efter nämnda lag, men eljest med böter från och med trettiofyra riksdaler sexton skillingar till och med trehundra-trettiofyra riksdaler sexton skillingar eller fängelse från och med en månad till och med ett år.

14:o. Den som, medan sådant förordnande om indragning av skrift varom nu sagts är gällande, med vetskap om förordnandet utsprider eller låter utsprida skriften vid trupp eller å flottans fartyg *eller eljest bland krigsfolk eller bland värnpliktiga som i 12 mom. avses*, straffes, där han lyder under strafflagen för krigsmakten, efter nämnda lag, men eljest med böter från och med trettiofyra riksdaler sexton skillingar till och med trehundra-trettiofyra riksdaler sexton skillingar eller fängelse från och med en månad till och med ett år. *Samma lag vare om den som i annat fall än nu sagts vid truppen eller å fartyget eller bland krigsfolket eller de värnpliktiga utsprider eller låter utsprida sådan skrift som i 12 mom. avses för att främja den med skriften åsyftade verkan; dock må ej till straff dömas med mindre dessförinnan förordnande om skriftens indragning meddelats och prövats skola bestå.*

B) att förevarande motioner I: 152 och II: 358 samt I: 274 och II: 571, de båda sistnämnda i förut anmärkta delar, måtte, i den mån de icke kunna anses besvarade genom ut-

skottets hemställan under A), icke till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 9 juni 1936.

På konstitutionsutskottet vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar *Reuterskiöld, Strömberg, Gustaf Adolf Björkman, Bergman, Källman, Carl Lindmark, Rydberg, Karl Bodin, Nils Andersson, Anders Andersson, Borg, Pehrsson* i Göteborg, *Persson* i Trången, *Fast, Ewald Lindmark, Nordström* i Torsby, *Johnsson* i Norrahammar, *Näslund, Nilsson* i Karlstad och *Nilsson* i Göteborg.

Reservation:

av herrar *Strömberg, Källman, Nils Andersson, Anders Andersson, Borg, Fast, Nordström* i Torsby, *Johnsson* i Norrahammar och *Nilsson* i Göteborg, vilka yrka,

att riksdagen måtte avslå konstitutionsutskottets hemställan under A) 2) i dess utlåtande nr 44.
